

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany
przez Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

KONFERENCJA PRASOWA

„Młodzi mówią NIE dla Podkarpacia”

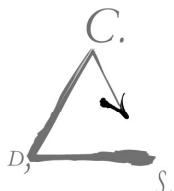
w ramach projektu

-

materiał dla dziennikarzy

Rzeszów, 10 czerwca 2010 r.

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska

ul. Szlak 65, biuro 1004, 31-153 Kraków, tel.: (12) 623 77 40, fax: (12) 623 77 85

www.cds.krakow.pl

email: cds@cds.krakow.pl, tmwp@cds.krakow.pl

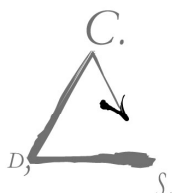
Terenowe biuro projektu:

ul. Grunwaldzka 42/1, 35-068 Rzeszów, tel.: (17) 779 84 88

SPIS TREŚCI:

I. PODSTAWOWE INFORMACJE NA TEMAT PROJEKTU	3
1.1 Założenia projektu – pomysł i cele	3
1.2 Zadania podejmowane w projekcie	3
1.3 Efekty projektu	4
1.4 Zespół projektowy i kontakt	5
II. HARMONOGRAM REALIZACJI	6
III. WNIOSKI Z ZAKOŃCZONYCH I RAPORTOWANYCH BADAŃ	7
3.1 Uczniowie	8
3.2 Studenci	13
3.3 Klienci EURES	16
3.4 Bezrobotni	18
3.5 Pracodawcy	21
3.6 Księża	27
IV. POMYSŁ NA WIZUALIZACJĘ	32

I. PODSTAWOWE INFORMACJE NA TEMAT PROJEKTU

1.1 Założenia projektu – pomysł i cele

Projekt „**Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego**” (TMWP) powstał jako odpowiedź na potrzebę pogłębionej analizy zjawiska migracji na terenie województwa podkarpackiego. Poprzez wielowątkowe - innowacyjne w skali kraju - podejście do zagadnienia, prowadzi on do powstania „migracyjnej fotografii Podkarpacia w wysokiej rozdzielczości i dużym kontraście” wykonanej w 2009 roku.

Celem głównym projektu, którego realizacja rozpoczęła się we wrześniu 2008 roku jest przeprowadzenie szczegółowej diagnozy ścieżek migracyjnych mieszkańców Podkarpacia oraz wyjaśnienie ich trajektorii i skali w oparciu o obiektywne i subiektywne motywacje indywidualne oraz uwarunkowania zewnętrzne.

Cele szczegółowe projektu to:

- określenie skali i kierunków migracji dla każdego powiatu, po stronie napływowej jak i odpływowej;
- przyporządkowanie ścieżkom migracyjnym dominujących motywów decyzji o przestrzennym przemieszczeniu się (z naciskiem na motyw zarobkowy); określenie uniwersalnych motywów migracji dla poszczególnych grup – w ujęciu geograficznym, demograficznym oraz społecznym;
- określenie korelacji pomiędzy poszczególnymi ścieżkami migracyjnymi a lokalnymi uwarunkowaniami gospodarczymi i cywilizacyjnymi oraz związanymi z rynkiem pracy.

1.2 Zadania podejmowane w projekcie

Realizacja projektu „**Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego**” (TMWP) rozpisana jest na 6 głównych etapów, które przedstawione zostały w rozdziale *HARMONOGRAM REALIZACJI*.

Osią projektu jest najdłuższy i najbardziej czasochłonny Etap IV – **Realizacja badań i analiz zasadniczych**, który skupia się na bezprecedensowych w skali regionu działaniach badawczych i analitycznych, odnoszących się do 9 obszarów:

- Uczniów szkół ponadgimnazjalnych - badaniem deklaratywnym skali i kierunków migracji oraz jej motywów objęto co najmniej 200 uczniów ostatnich oddziałów w każdym z 25 powiatów (**w sumie 6300**).
- Klientów Eures - badaniem deklaratywnym skali i kierunków emigracji zagranicznej oraz jej motywów objęto **wszystkich klientów 21 wojewódzkich punktów sieci Eures** w okresie 6 miesięcy. Łączna ilość przebadanych wyniosła **blisko 1000 osób**.

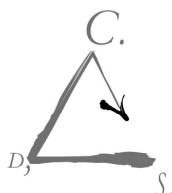

- Pracodawców - badaniem faktycznych kierunków i skali migracji oraz lokalnych uwarunkowań gospodarczych i cywilizacyjnych, a także związanych z rynkiem pracy objęto **80 pracodawców (3 największych z każdego powiatu)**.
- Klientów Urzędów Miast i Gmin- badaniem faktycznych kierunków i skali migracji oraz jej motywów objęto **klientów 42 urzędów w okresie 4 miesięcy** (2 urzędy na powiat) przychodzących w celu zameldowania lub wymeldowania. łączna ilość przebadanych wyniosła **ponad 4000 osób**.
- Księży - badaniem faktycznej skali i kierunków migracji objęto **25 księży** (1 parafia w każdym powiecie).
- Studentów - badaniem faktycznych kierunków i skali migracji krajowej oraz jej motywów, objęto blisko **900 pochodzących z Podkarpacia studentów** ośrodków uniwersyteckich z województw sąsiadujących (małopolskie, świętokrzyskie, lubelskie) oraz 5 największych uczelni w kilku największych miastach Polski.
- Bezrobotnych - badaniem deklaracyjnym kierunków i skali migracji oraz jej motywów objęto **ponad 1000 bezrobotnych** ze wszystkich powiatów.
- Niepublicznych agencji zatrudnienia, WUP, Terenowego Banku Danych w Rzeszowie - analizie faktycznej skali i kierunków migracji zostały poddane dokumenty takie jak: **formularze informacji o działalności agencji zatrudnienia, wykazy pobierających zasiłki z tytułu pracy za granicą, zgłoszenia pobytu stałego i czasowego w urzędach gmin i miast** oraz wiele innych.
- Lokalnych uwarunkowań gospodarczych i cywilizacyjnych oraz związanych z rynkiem pracy - analizie dokumentów wtórnych pod tym kątem poddane zostały opracowania GUS, statystyki instytucji samorządu terytorialnego, rankingi, opracowania i raporty jednostek badawczych. Część danych o uwarunkowaniach pozyskano i opracowano w oparciu o własny research. **Analiza została wsparta panelem ekspertów** złożonym z dyskusji panelowej, ankiety mailowej oraz wywiadów indywidualnych z panelistami.

W oparciu o każdy z 9 obszarów, powstał bądź powstaje raport badawczy lub analityczny. Wszystkie raporty opracowane w ramach projektu dostępne są na stronie www.cds.krakow.pl na podstronach dotyczących projektu „*Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego*” (TMWP).

1.3 Efekty projektu

Wymiernym (namacalnym) efektem realizacji projektu będzie **publikacja „Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego”**, stanowiąca kompendium na temat regionalnej migracji i opisująca zależności między migracyjnymi trendami a sytuacją na powiatowych i regionalnym rynkach pracy. Integralną częścią publikacji będzie narzędzie informatyczne (prezentacja multimedialna) pod tym samym tytułem, prezentujące w sposób interaktywny, przejrzysty i intuicyjny wyniki wszystkich badań i analiz przeprowadzonych w ramach projektu. Więcej informacji o prezentacji znajduje się w rozdziale *POMYSŁ NA WIZUALIZACJĘ*.

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ulański, J. Szymańska
ul. Szlak 65, biuro 1004, 31-153 Kraków, tel.: (12) 623 77 40, fax: (12) 623 77 85
www.cds.krakow.pl email: cds@cds.krakow.pl, tmwp@cds.krakow.pl

Terenowe biuro projektu:

ul. Grunwaldzka 42/1, 35-068 Rzeszów, tel.: (17) 779 84 88

Wartością dodaną projektu będzie wojewódzka mapa ścieżek migracyjnych motywowanych względami pozazarobkowymi, wraz z ich typologią opartą o rodzaje motywów. Dodatkowo, na poziomie rezultatów, projekt wspomaga tworzenie lokalnych polityk przeciwdziałania odptywowi mieszkańców.

1.4 Zespół projektowy i kontakt

Zespół projektowy tworzą:

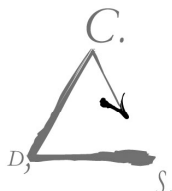
Kierownik projektu:	Tomasz Kwiatkowski
Koordynator regionalny projektu:	Paulina Betleja
Ekspert kluczowy:	Cezary Ulasiński
Eksperti:	Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska, dr hab. Piotr Wolski, dr Marcin Kocór, dr Szymon Czarnik, dr Tomasz Masłyk, dr Robert Guzik, dr Krzysztof Gwosdz
Asystenci projektu:	Jakub Żywiec, Marta Adamek

Więcej informacji o projekcie „Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego udzielają:

Realizator projektu
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska
ul. Szlak 65 biuro 1004 Kraków
Tel.12 623 77 40 fax.12 623 77 85

Osoba do kontaktu: Tomasz Kwiatkowski – kierownik projektu
tel. 668 373 445 mail: tmwp@cds.krakow.pl

Terenowe biuro projektu
ul. Grunwaldzka 42/1 Rzeszów
Koordynator regionalny projektu: Paulina Betleja
Tel. 17 779 84 88

II. HARMONOGRAM REALIZACJI

Projekt „**Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego**” (TMWP) rozpisany jest na 26 miesięcy, między wrześniem 2008 a październikiem 2010 roku.

Pod koniec roku 2008 pracowano głównie nad uzyskaniem zgód na badania w poszczególnych grupach społecznych, przygotowywano badania od strony organizacyjnej oraz konstruowano pytania badawcze. Rok 2009 to zbieranie danych w terenie oraz pozyskanie dokumentów do analizy. W tym czasie, **badaniami ilościowymi objęto ponad 13000 osób a jakościowymi ponad 100 respondentów.**

Rok bieżący to głównie analiza zebranego materiału badawczego i opracowywanie raportów, z których część została już ukończona a część zostanie oddana w przeciągu najbliższych dwóch miesięcy. Rozpoczęto także pracę nad syntetyzowaniem wyników z różnych obszarów badań oraz prezentacją multimedialną wizualizującą wyniki. Obecnie rozpoczynają się także prace nad **publikacją „Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego”,** stanowiącą kompendium na temat regionalnej migracji i opisującą zależności między migracyjnymi trendami a sytuacją na powiatowych i regionalnym rynkach pracy.

Poniżej przedstawiony został uproszczony harmonogram realizacji projektu „**Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego**” (TMWP).

ETAPY I GŁÓWNE ZADANIA	TERMIN REALIZACJI
Etap I – przygotowawczy	wrzesień 2008 – luty 2009
Etap II – opracowanie narzędzi badawczych i analitycznych	listopad 2008 – wrzesień 2009
Etap III – pilotaż narzędzi badawczych	styczeń – październik 2009
Etap IV - realizacja badań i analiz zasadniczych	grudzień 2008 – lipiec 2010
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	marzec – kwiecień 2009
Klienci Eures	marzec – sierpień 2009
Pracodawcy	czerwiec – sierpień 2009
Klienci Urzędów Gmin i Urzędów Miast	wrzesień – listopad 2009
Księża	styczeń, luty 2010
Studenci	październik – grudzień 2009
Bezrobotni	październik – grudzień 2009
Niepubliczne agencje zatrudnienia, WUP, Terenowy Bank Danych w Rzeszowie	marzec – maj 2010
Lokalne uwarunkowania gospodarcze i cywilizacyjne oraz związane z rynkiem pracy	grudzień 2008 – grudzień 2009
Opracowanie raportów z badań i analiz	maj 2009 – lipiec 2010
Etap V – synteza i wizualizacja	kwiecień 2009 – wrzesień 2010
Etap VI – informacja i upowszechnienie projektu	2008 – 2010 (konferencja kończąca X '10)

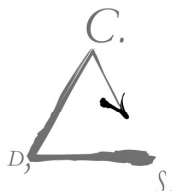
III. WNIOSKI Z ZAKOŃCZONYCH I RAPORTOWANYCH BADAŃ

W rozdziale przedstawione są najważniejsze wyniki z sześciu badań, z których raporty zostały do tej pory opracowane.

Wyniki mają charakter opisowy i połączone są we wnioski mogące – każdy z osobna - stanowić inspirację do zagłębienia się w odpowiadające im tematy.

Wnioski zostały pogrupowane w sześciu podrozdziałach odpowiadających poszczególnym badaniom. Dodatkowo, w ramach każdego podrozdziału wnioski przyporządkowano zagadnieniom opisywanym w kolejnych rozdziałach raportów badawczych. Dzięki temu, **interesujący Państwa wątek można szybko odnaleźć i przeczytać o nim więcej, otwierając odpowiedni raport** na rozdziale o tytule identycznym z zagadnieniem, jakiemu przyporządkowany został wniosek. W raportach znajdują Państwo także wizualizacje poszczególnych wniosków w postaci tabel, wykresów oraz różnorodnych zestawień.

Raporty znajdują Państwo na płycie umieszczonej w teczce. Wyjątkiem jest raport z badania księży, który przechodzi ostatnie szlify edycyjne i zgodnie z harmonogramem realizacji zostanie udostępniony już po konferencji prasowej. Gdyby byli Państwo zainteresowani jego treścią, będzie on dostępny na naszej stronie internetowej www.cds.krakow.pl najpóźniej 21 czerwca.

3.1 Uczniowie

Ocena miejsca zamieszkania

- uczniowie z ponadgimnazjalnych szkół województwa Podkarpackiego prezentują ambiwalentne postawy wobec swoich miejscowości zamieszkania. Jedynie co drugi badany zaznaczył, że miejscowość, w której mieszka jest dobrym miejscem do życia;
- w porównaniu z dziewczętami, chłopcy bardziej przychylnie oceniają swoje miejscowości zamieszkania. Różnica między odsetkami zadowolonych uczniów i uczennic wyniosła 16,6%;
- czterech na dziesięciu uczniów negatywnie ocenia możliwość ciekawego spędzania wolnego czasu na terenie miejscowości, w której żyją oraz szansę poznania w niej ciekawych ludzi;
- jeszcze bardziej pesymistyczne są oceny szans dotyczące rozwijania własnych zainteresowań w miejscu zamieszkania. Negatywną opinię ma w tym względzie sześciu na dziesięciu badanych;
- największym sceptycyzmem charakteryzuje się postawa uczniów wobec możliwości znalezienia na terenie miejscowości zamieszkania satysfakcjonującej pracy. Blisko 84% badanych nie wierzy, że taka szansa istnieje;
- na każdym z tych wymiarów (praca, rozwijanie zainteresowań, ciekawe spędzanie wolnego czasu, poznanie interesujących ludzi) ujawniają się bardziej pesymistyczne postawy dziewcząt w porównaniu z chłopcami, a co za tym idzie – uczniów obu typów liceów w konfrontacji z uczniami zasadniczych szkół zawodowych i techników;
- w opinii uczniów, najlepszym miejscem do życia są zarówno miasta średnie jak i duże. Prawie ośmiu na dziesięciu uczniów wybrało jedną bądź drugą odpowiedź.

Przyszłe miejsce zamieszkania - preferowane kierunki migracji

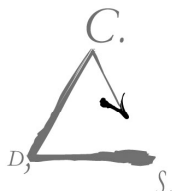
- co drugi uczeń chce opuścić swoją obecną miejscowość. Co trzeci badany jest niezdecydowany a tylko blisko 16,0% deklaruje chęć pozostania w obecnym miejscu zamieszkania;
- dziewczęta w porównaniu z chłopcami częściej opowiadają się za wyjazdem;
- bez wyjątku, w każdym powiecie dominującą kategorią są Ci, którzy skłaniają się ku wyjazdowi;

- najwięcej osób chcących pozostać w miejscu zamieszkania pochodzi z Rzeszowa;
- osoby rozważające zmianę miejsca zamieszkania, w przyszłości najchętniej przenieśliby się do innego województwa;
- najpopularniejszym miejscem docelowym w przypadku dziewcząt jest inne województwo, natomiast chłopcy najczęściej skłaniają się ku wyjazdowi za granicę;
- prawie sześciu na dziesięciu uczniów wybierających inne województwo, chciałoby osiedlić się w Małopolsce. Co czwarty uczeń bierze pod uwagę województwo mazowieckie, natomiast co dziesiąty – Dolny Śląsk. Są to trzy najpopularniejsze kierunki migracji w obrębie Polski;
- w wyjazdach zagranicznych dominują Wyspy Brytyjskie – ten kierunek emigracji jest najbardziej atrakcyjny dla blisko czterech na dziesięciu uczniów;
- dużą popularnością cieszą się również kraje basenu Morza Śródziemnego (głównie Francja, Hiszpania i Włochy) oraz Ameryka Północna (przede wszystkim USA, ale również Kanada).

Preferencje dotyczące kontynuowania nauki – edukacyjne podstawy ruchów migracyjnych

- blisko trzech na czterech uczniów chciałoby po ukończeniu obecnej szkoły kształcić się nadal; dziewczęta mają w tym względzie nad chłopcami znaczną przewagę;
- bardziej zdecydowani aby kontynuować naukę, są uczniowie liceów (szczególnie ogólnokształcących), natomiast w mniejszym stopniu uczący się w technikach czy zasadniczych szkołach zawodowych;
- najbardziej skora do kontynuowania edukacji jest młodzież pochodząca z powiatów grodzkich – kolejno: Tarnobrzega, Rzeszowa, Przemyśla i Krosna;
- dla licealistów z „ogólniaka” najbardziej atrakcyjną formą dalszego kształcenia jest dzienny tryb studiów. W liceum profilowanym także najchętniej wybierano studia dzienne, ale niewiele mniej głosów przyznano studiom zaocznym. Uczniowie technikum najczęściej opowiadali się za studiowaniem w trybie zaocznym;
- najchętniej wybieranym miejscem przyszłej nauki był Rzeszów. Blisko połowa wszystkich uczniów chciałaby właśnie tam kontynuować edukację;
- stolica Podkarpacia szczególnie atrakcyjną wydaje się dla młodych ludzi z liceum profilowanego i technikum;
- Rzeszów wskazywany był najczęściej także przez uczących się w liceum ogólnokształcącym, jednak tylko nieznacznie wyprzedzał on drugi w kolejności Kraków;

- ogólnie – w Krakowie chciałby kontynuować naukę co trzeci badany uczeń. Dużo mniej atrakcyjne są kolejne w tym rankingu: Lublin i Warszawa;
- ogólność charakteru kształcenia jest mocno skorelowana z odległością pożądanego miejsca kontynuowania edukacji, od obecnej miejscowości zamieszkania. Z dala od domu najchętniej kształcić się będą absolwenci LO, najrzadziej natomiast osoby kończące zasadnicze szkoły zawodowe.

Migracja zarobkowa – oczekiwania i motywacje wyjazdów zarobkowych

- stosunkowo niewiele osób ma sprecyzowane plany zawodowe – jedynie jedna trzecia badanych uczniów przyznała, że chce poszukiwać lub podjąć pracę po ukończeniu swojej obecnej szkoły;
- ponad jedna trzecia osób, które chciałyby szukać lub podjąć pracę po ukończeniu szkoły, wskazywała gotowość wyjazdu za granicę;
- wielu spośród badanych uczniów zamierzało jednak pozostać we własnym powiecie i podjąć tam pracę – przyznała tak ponad połowa uczniów, którzy zamierzali szukać lub podjąć pracę po ukończeniu szkoły;
- większe możliwości zatrudnienia i zatrzymania młodych ludzi miały grodzkie powiaty Podkarpacia – rzeszowski, krośnieński, przemyski i tarnobrzeski. W powiatach tych więcej osób rozważyło pozostanie w swoich rodzinnych stronach i znalezienie pracy na miejscu;
- przyglądając się motywom młodych ludzi, daje się zauważyć pewna ogólna prawidłowość związana z wyborem miejsca przyszłej pracy: poglądy badanych są stosunkowo spolaryzowane. Osoby decydujące się pozostać w swoim rodzimym regionie (miejscowości lub powiecie) kierują się bowiem kryterium bliskości: do pracy, domu rodzinnego i bliskich. Natomiast ci, którzy chcą wyjechać poza własny powiat, motywowani są czynnikami partykularnymi – większą możliwością znalezienia pracy, większymi możliwościami rozwoju i chęcią kontynuacji nauki; lub względami finansowymi – większymi zarobkami. Ten ostatni czynnik jest szczególnie mocno podkreślany przez osoby chcące wyjechać za granicę, by tam podjąć pracę. Syntetyczne ujęcie motywów, w zależności od pożądanego miejsca pracy, prezentuje **poniższa tabela**;
- Najczęstszym deklarowanym kierunkiem zagranicznych emigracji zarobkowych młodych mieszkańców Podkarpacia są Wyspy Brytyjskie, na drugim miejscu znalazła się grupa państw niemieckojęzycznych: Niemcy, Austria i Szwajcaria. Najczęściej wskazywane województwa, w

których uczniowie chcieliby pracować to małopolskie i mazowieckie - głównym motywem, który decyduje o takim właśnie wyborze jest łatwość znalezienia pracy.

Najważniejsze motywy podjęcia pracy, a pożądane miejsca pracy

pożądane miejsce pracy	swoja miejscowość	swój powiat	powiat woj. podkarpackiego inny niż powiat zamieszkania	w innym województwie	za granicą
3 najważniejsze motywy	blisko do pracy	blisko do pracy	jest łatwiej znaleźć pracę	jest łatwiej znaleźć pracę	można znaleźć lepiej płatną pracę
	ze względu na rodzinę	jest łatwiej znaleźć pracę	można znaleźć lepiej płatną pracę	ze względu na studia	ze względu na rodzinę
	jest przywiązany do regionu	można znaleźć lepiej płatną pracę	ze względu na studia	można znaleźć lepiej płatną pracę	jest łatwiej znaleźć pracę

Doświadczenia związane z pracą zarobkową

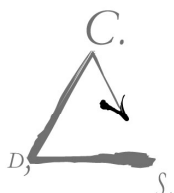
- prawie połowa badanych uczniów ma już za sobą doświadczenia związane z pracą;
- w grupie osób z doświadczeniem na rynku pracy zaznacza się wyraźna przewaga (dwukrotna) chłopców nad dziewczętami;
- co drugi uczeń podjął się dotychczas pracy w miejscu zamieszkania, co trzeci na terenie powiatu, co czwarty wyjechał do pracy za granicę;
- wykonywana praca bardzo rzadko była związana z umiejętnościami czy kwalifikacjami. W każdym typie szkoły dominowali uczniowie, których praca w żadnym stopniu nie odpowiadała szkolnej wiedzy. Niemniej jednak, najwięcej osób, których rodzaj wykonywanej pracy nie wiązał się z kierunkiem kształcenia uczy się w liceach (ogólnokształcących i profilowanych). Najczęściej pracę zgodną z zawodem wykonywali uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.

Sytuacja rodzinna oraz drogi migracyjne członków rodziny

- uczniowie chcący opuścić swoje dotychczasowe miejsce zamieszkania, w znacznej mierze „wzorują” się na swoich bliskich – zarówno rodzeństwie, jak i rodzicach;

- szczególnie w przypadku wyjazdów zagranicznych, silnym czynnikiem sprzyjającym jest fakt, że rodzeństwo bądź któryś z rodziców już „czekają na miejscu”;
- plany życiowe dotyczące miejsca przyszłego zamieszkania i pracy, wolniej krystalizują się w najbardziej typowej grupie osób, tj. wśród tych, którzy mieszkają we wspólnym gospodarstwie domowym z rodzicami.

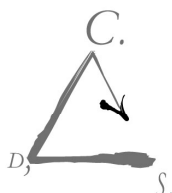

3.2 Studenci

Proces decyzyjny, motywacje i oferta edukacyjna

- proces decyzyjny, którego konsekwencją jest odpływ absolwentów szkół średnich, zachodzi jeszcze na etapie szkolnictwa ponadgimnazjalnego. To na tym poziomie edukacji powinny być zatem czynione zapobiegające mu wysiłki, sprowadzające się nie tylko do promowania wśród młodzieży regionalnych uczelni, ale także największych miast wojewódzkich jako ośrodków sprzyjających rozwojowi zawodowemu oraz tworzących odpowiedni klimat do prowadzenia urozmaiconego rozrywkowo-kulturalnego życia studenckiego. Jedną z form wiązania uczniów z przyszłymi uczelniami, a tym samym podnoszenia prawdopodobieństwa, że osoba taka wybierze właśnie regionalną szkołę wyższą, mogą być także klasy patronackie działające z powodzeniem przy kilku krajowych uczelniach (Uniwersytet Łódzki, Szczeciński, Politechnika Gdańska);
- wybór kierunku studiów w przypadku badanych studentów opiera się w głównej mierze na czynnikach merytorycznych i jest najczęściej decyzją autonomiczną;
- duże znaczenie dla wielu absolwentów szkół średnich przy wyborze uczelni wyższej odgrywa „urok” miasta, w którym zdecydowali się oni studiować. Świadczy o tym spory odsetek osób, które podjęły decyzję o wyjeździe pomimo możliwości skorzystania z podobnej oferty edukacyjnej podkarpackich ośrodków uniwersyteckich. Dodatkowym poparciem dla takiego wniosku jest znacząca liczba studentów, którzy w ogóle nie brali pod uwagę możliwości studiowania na Podkarpaciu, o czym świadczy ich niewiedza odnośnie tego, czy istniała taka alternatywa czy też nie;
- najbardziej atrakcyjnymi ośrodkami akademickimi w ocenie studentów są Wrocław, Kraków i Warszawa. W porównaniu z tymi miastami gorzej wypada Poznań, a szczególnie Kielce oraz Lublin;
- studenci z mniej atrakcyjnych ośrodków silniej akcentują „edukacyjność” (merytoryczność) swoich decyzji w porównaniu ze studium w miejscowościach bardziej „prestizowych”. Nie jest to zaskakujące, jeśli uświadomimy sobie, że np. „studiowanie w Krakowie, Wrocławiu czy Warszawie” kojarzy się z wyższą jakością i jest w powszechnej opinii bardziej nobilitujące niż studia w mniej renomowanych ośrodkach. Trudno się zatem dziwić, że podkarpacka oferta (mimo, że istnieje) tak często przegrywa z ofertami ośrodków konkurencyjnych. O ile absolwent szkoły średniej nie jest w stanie zweryfikować poziomu i jakości kształcenia w porównywanych przez siebie uczelniach, to jest w stanie bez problemu wskazać te miasta, w których należy spodziewać się znacznie ciekawszych propozycji, niekoniecznie edukacyjnych.

Ocena miejsca studiów

- w opinii większości badanych studentów, ich decyzja o wyjeździe była jak najbardziej słuszną. Tylko niewielki odsetek badanych dał wyraz swojemu niezadowoleniu. Owa trafność decyzji jest prawdopodobnie związana nie tyle z wymierną oceną jakości studiów, co przede wszystkim urokiem miejsca, do którego przyjechali;
- na studentów Podkarpacia, w większości mieszkańców małych miast, miasteczek czy wsi, urok dużego miasta ma niebagatelny wpływ. To właśnie ten czynnik, wraz z przekonaniem o wyższej wartości edukacyjnej znanych ośrodków akademickich, przesądza najczęściej o wyborze wielu absolwentów podkarpackich szkół średnich;
- wyniki badań wskazują ponadto, że wybory te nie ulegają zmianie nawet w obliczu problemów (przede wszystkim finansowych, mieszkaniowych czy emocjonalnych) z jakimi studentom przychodzi się zmierzyć w nowym otoczeniu, których być może nie mieliby, gdyby zdecydowali się podjąć studia na Podkarpaciu;
- rozstanie z rodziną, czyli jeden z najbardziej uciążliwych problemów, z którym przychodzi się zmierzyć studentom w nowym miejscu, jest tym bardziej odczuwalny im dalej od domu zlokalizowany jest ośrodek akademicki. Mimo, iż różnice procentowe nie są znaczące, odsetek osób narzekających na rozłąkę z bliskimi jest najniższy w miastach będących stolicami województw sąsiadujących z Podkarpaciem (27%-36%). Sytuacja taka doskwiera natomiast najczęściej studentom kształcącym się w oddalonym o kilkaset kilometrów Wrocławiu – problem zasygnalizowało ponad 40% z nich;
- problemy, z którymi przychodzi się zmierzyć w nowym miejscu są mniej uciążliwe, gdy pomaga rozwiązać je ktoś bliski. Studenci, którzy w nowym miejscu zamieszkania mogli liczyć na obecność (i zapewne wsparcie) rodziny lub znajomych, zgłaszali trudności o około 25% rzadziej niż tacy, których nie spotkał podobny przywilej.

Plany związane z przyszłym miejscem zamieszkania

- wysoka ocena miejsca (miasta) studiów i przekonanie o słuszności podjętej decyzji, w przypadku wielu studentów wiąże się z chęcią pozostania w danym mieście po zakończeniu edukacji. Wprawdzie odsetek osób zdecydowanych nie jest duży, ale bardzo liczna jest kategoria tych respondentów, którzy chcieliby pozostać na miejscu przynajmniej przez pewien czas. Jak pokazuje doświadczenie, wybór taki jest najczęściej tożsamy z pozostaniem w danym mieście na stałe;
- nawet tymczasowość zamieszkania w danym miejscu wiąże się zazwyczaj z koniecznością znalezienia pracy, mieszkania, często prowadzi do zawierania przyjaźni czy budowania

związków emocjonalnych, co z czasem skutecznie osłabia szansę powrotu do miejsca, z którego studenci wyjechali na studia. Chcących pozostać (zarówno zdecydowanie „jaki i „raczej”) jest zaledwie 34,2% studentów dwudziestoletnich i aż 65,5% osób w wieku 25 lat i starszych;

- 48,5% - taki odsetek studentów bądź to kategorycznie stwierdza, że pozostanie w miejscu kształcenie po ukończeniu studiów, bądź też nie dopuszcza w przyszłości możliwości powrotu do miejsca zamieszkania. Ponieważ jednocześnie niewielu badanych zakłada powrót do innej miejscowości Podkarpacia, można śmiało założyć, że co druga osoba opuszczająca województwo w celach edukacyjnych, rozstaje się z regionem na stałe;
- związki z „domem rodzinnym” ulegają osłabieniu wraz z kolejnymi latami studiów – wyjeżdżając na święta w rodzinne strony, o powrocie „do domu” mówi czterech na pięciu dwudziestolatków i niewiele ponad 2/3 osób w wieku 25 lat i starszych. Starsi studenci częściej określają świąteczne przemieszczenia mianem wyjazdów do rodziny. Dodatkowo, najmłodszy studenci, wracając do ośrodków akademickich po przerwie świątecznej, sporadycznie (1,8%) deklarują powrót „do domu”, tymczasem ich koledzy z ostatnich lat studiów określenia tego używają zdecydowanie częściej (13%) **(patrz poniższe zestawienie)**.

Powrót „do domu” w zależności od kierunku	Wiek						Ogółem
	20 lat	21 lat	22 lata	23 lata	24 lata	25 i więcej lat	
na święta do miejscowości zamieszkania	81,5%	85,4%	81,2%	79,4%	79,3%	69,4%	79,6%
po świątach do miejscowości studiowania	1,8%	3,1%	6,4%	9,4%	6,3%	13,0%	6,7%

3.3 Klienci EURES

Oczekiwania dotyczące pracy za granicą oraz preferowane kierunki migracji

- najczęściej w punktach sieci EURES województwa podkarpackiego pomocy szukały osoby młode (średnia wieku to niewiele ponad 30 lat), częściej mężczyźni niż kobiety, osoby z wykształceniem zawodowym bądź średnim i mieszkańcy wsi;
- najpopularniejszym regionem brany pod uwagę przy planowaniu wyjazdu zarobkowego są Wyspy Brytyjskie. Porównywalną popularnością cieszą się kraje niemieckojęzyczne (Niemcy, Austria) oraz Szwajcaria a także kraje śródziemnomorskie. Najchętniej klienci EURES wyjechaliby do Anglii, Niemiec, Norwegii, Holandii lub Francji. Na poziomie powiatów te ogólne tendencje znajdują wyraźne odzwierciedlenie;
- klienci EURES chcieliby wyjechać za granicę w ciągu trzech miesięcy i pozostać tam około roku;
- najczęstszym powodem motywującym do wyjazdu jest oczekiwanie wyższych zarobków. Jest to najważniejsza kwestia dla ponad połowy klientów EURES. Co trzeci badany zdecydowałby się na wyjazd z powodu niemożności znalezienia satysfakcjonującej pracy w Polsce;
- zdecydowana większość badanych osób zgodziłaby się podjąć pracę za granicą poniżej swoich kwalifikacji;
- klientów EURES trudno uznać za osoby zdeterminowane do wyjazdu zarobkowego za granicę. Ponad połowa z nich dopiero rozważa taką ewentualność, a jedynie piętnastu na stu ma sprecyzowane plany dotyczące wyjazdu (podjęli już decyzje o wyjeździe, potrafią wskazać kraj docelowy i określić czas wyjazdu). Prawidłowość taka jest dość oczywista – osoby zdecydowane na wyjazd do pracy za granicę (posiadające konkretne plany) rzadziej szukają pomocy w instytucjach pośredniczących.

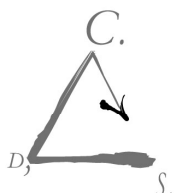
Doświadczenia migracyjne związane z pobytem za granicą

- co trzeci klient EURES ma już za sobą doświadczenia związane z pobytem za granicą (co najmniej 3 miesięcznym);
- częściej za granicę wyjeżdżali mężczyźni niż kobiety;
- najpopularniejsze kierunki dotychczasowych wyjazdów w dużej mierze pokrywają się z tymi postulowanymi obecnie: są to kraje śródziemnomorskie, Wyspy Brytyjskie oraz kraje

niemieckojęzyczne. Najczęściej odwiedzanymi krajami były: Niemcy, Anglia, Włochy, Francja i Hiszpania. Także i tutaj, tendencje te znajdują odzwierciedlenie na poziomie powiatów;

- preferencje dotyczące docelowych krajów przyszłych migracji w dużym stopniu warunkowane są doświadczeniami z przeszłości. Respondenci, którzy wyjeżdżali wcześniej do danego kraju, chętnie wróciliby do niego ponownie;
- bardziej zdecydowane na wyjazd są te osoby, które mają już za sobą pobyt poza granicami Polski.

3.4 Bezrobotni

Postawa wobec bezrobocia

- czterech na dziesięciu bezrobotnych odwiedzający PUP, twierdzi, że robi to po to aby znaleźć pracę. Tyle samo jest osób z bardziej roszczeniowym nastawieniem, lub uważających, że ich wizyta to wyłącznie dopełnienie formalności – przychodzą one odebrać zasiłek lub podpisać się na liście;
- zmienne społeczno-demograficzne w niewielkim stopniu różnicują cel wizyty w Urzędzie;
- brak pracy to zdecydowanie najczęściej (82,4%) wskazywana przyczyna bezrobocia. Na własną lub towarzyszy własnego losu odpowiedzialność za taki stan wskazuje co dziesiąty klient PUP – 3,7% twierdzi, że to wynik niechęci mieszkańców do pracy a 5,5%, że problem leży w braku kwalifikacji niepracujących;
- subiektywne przyczyny bezrobocia – w postaci braku kwalifikacji – najczęściej dostrzegają mieszkańcy Rzeszowa i okolic największego miasta regionu. To tam przypadki indywidualnego sukcesu są z pewnością najbardziej widoczne, a więc i przekonanie o wyłącznie obiektywnych przyczynach bezrobocia jest najtrudniejsze do utrzymania.

Plany migracyjne

- 44% bezrobotnych nie zamierza opuszczać miejsca zamieszkania w poszukiwaniu pracy. 33% wręcz przeciwnie, zamierza wyjechać, a 21% nie wyklucza takiej decyzji w przyszłości;
- chęć wyjazdu rośnie wraz z wykształceniem bezrobotnych, a maleje wraz z wiekiem. Bardziej od kobiet, są skłonni do wyjazdu mężczyźni. Najbardziej skorzy do wyjazdu są mieszkańcy powiatu strzyżowskiego oraz łańcuckiego, jeśli wziąć natomiast pod uwagę sumę bezrobotnych chcących wyjeżdżać i nie wykluczających tego w przyszłości, na pierwszym miejscu planuje się powiat lubaczowski i sanocki. Zdecydowani – mimo braku pracy – do pozostania w miejscu zamieszkania są najczęściej rzeszowianie (włączając mieszkańców powiatu rzeszowskiego) oraz bezrobotni z powiatu leskiego;
- zdecydowana większość potencjalnych migrantów wskazała zagranicę (58,0%). Co piąty badany wymienił inne województwo (18,2%), blisko co dziesiąty inny powiat w obrębie Podkarpacia (8,7%). Im wyższe wykształcenie, tym większa skłonność do przemieszczania się w ramach granic kraju. Za granicę najczęściej wybierają się przemysłanie (włączając

mieszkańców powiatu przemyskiego), migracje wewnątrz kraju preferują bezrobotni z powiatu ropczycko-sędziszowskiego;

- najpopularniejszym regionem brany pod uwagę przy planowaniu wyjazdu zarobkowego są Wyspy Brytyjskie. Nieco mniejszą popularnością cieszą się kraje niemieckojęzyczne (Niemcy, Austria) oraz Szwajcaria a także kraje śródziemnomorskie. Najchętniej bezrobotni wyjechaliby do Anglii, Niemiec, Włoch, Holandii lub Francji. Na poziomie powiatów te ogólne tendencje znajdują wyraźne odzwierciedlenie;
- spośród migracji poza województwo, najczęściej wybieranym kierunkiem jest Małopolska i Mazowsze. Kolejne województwo (lubelskie) jest wskazywane niemal trzy razy rzadziej;
- wyjeżdżający zagranicę, najczęściej planują tam pobyt nie dłuższy niż roczny (30,4%). Decydujący się na zmianę województwa lub powiatu w ramach Podkarpacia deklarują definitywną przeprowadzkę, a więc skłaniają się do pobytu stałego (odpowiednio 48,4 i 56,5%). Podobnie jest w przypadku przemieszczających się za pracą w ramach powiatu (40%), jednak równie często deklarują oni powrót po zarobieniu odpowiedniej liczby pieniędzy;
- zainteresowanych wyjazdem, najmocniej motywują te same trzy czynniki: spodziewane lepsze zarobki (80%), łatwość znalezienia pracy w miejscu docelowym (58,2) oraz chęć odmiany życiowej (38,9);
- czynnikami najczęściej powstrzymującymi przed wyjazdem są zobowiązania rodzinne (67,1%) oraz sentyment do miejsca zamieszkania (22,2%). Nie bez znaczenia jest także posiadanie w nim nieruchomości (17%).

Miejsce zamieszkania a emigracja – ocena szans na znalezienie pracy

- im dalej od miejsca zamieszkania tym większe spostrzegane szanse znalezienia zatrudnienia – we własnej miejscowości szacowane są one na 28,3%, natomiast za granicą na 78,2%. Rozpiętość spostrzeganych szans rośnie wśród osób zdecydowanych na wyjazd, natomiast maleje w przypadku nierozważających migracji zarobkowej;
- w odniesieniu do powiatów (z wyjątkiem własnego), najwyższe spostrzegane są szanse na zatrudnienie w Rzeszowie, w dalszej kolejności wskazywany jest powiat sanocki i stalowowolski. Spośród województw, zdecydowanie największe – zdaniem bezrobotnych – są szanse na prace na Mazowszu, dwa razy mniejsze możliwości daje Małopolska. Szanse znalezienie pracy za granicą są najwyższe w tych państwach, do których najczęściej zamierzają wyjeżdżać bezrobotni – w Anglii, Niemczech i Włoszech;
- nie istnieje zależność między stopą bezrobocia w poszczególnych powiatach, województwach i krajach a spostrzeganą przez bezrobotnych szansą zatrudnienia w nich;

9

- im wyżej oceniana jest szansa pracy za granicą, tym bardziej pesymistyczne spojrzenie na możliwość zatrudnienia we własnej miejscowości.

Doświadczenia związane z pracą a preferowany charakter migracji

- spośród zatrudnionych – poza miejscem zamieszkania bezrobotnych – ich członków rodzin, 46,7% pracuje w tym samym powiecie, 16,9% w innym powiecie, 13,0% w innym województwie a 47,6% poza granicami kraju;
- posiadanie rodziny w innym powiecie, w innym województwie czy za granicą zwiększa istotnie (odpowiednio: 3 razy, niemal 3 razy, półtora raza) odsetek bezrobotnych chcących wyjechać, którzy wybierają właśnie ten zasięg migracji;
- konkretne miejsca (powiaty, województwa, kraje) pracy członków rodzin bezrobotnych są zbieżne zarówno z preferowanymi kierunkami wyjazdów badanych jak i miejscami, w których najwyżej postrzegają oni szansę na znalezienie zatrudnienia. Z zależności tej wyłamuje się jedynie województwo śląskie, do którego – mimo dużej ilości pracujących krewnych – bezrobotni stosunkowo rzadko planują w przyszłości wyjeżdżać celach zarobkowych.
- preferowane kierunki przyszłych migracji zarobkowych są w znacznej mierze determinowane własnymi doświadczeniami związanymi z wyjazdami zagranicznymi – osoby, które przebywały w konkretnym miejscu za granicą, zazwyczaj wymieniały je również, jako docelowy punkt przyszłych wyjazdów. Zależność ta sprawdza się w odniesieniu do 4 najpopularniejszych krajów docelowych.

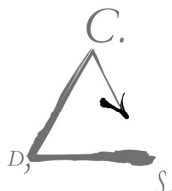
3.5 Pracodawcy

Główne determinanty odpływu i napływu mieszkańców

- w opinii większości badanych, podkarpackie powiaty są obszarami odpływowymi;
- wśród wyjeżdżających dominują ludzie młodzi, motywowani przede wszystkim względami edukacyjnymi;
- za proceder powszechny i nieunikniony uznaje się drenaż lokalnych rynków pracy z najbardziej wartościowych pracowników;
- badani prezentują dwojaką postawę względem emigracji mieszkańców. Z jednej strony jest postrzegana jako proces bolesny, gdyż uniemożliwia skompletowanie kadry, z drugiej, raczej obojętnej, ponieważ powiatowe rynki oceniane są jako na tyle płytkie, że zapotrzebowanie na młodych, wykształconych pracowników jest śladowe;
- problem ze znalezieniem zatrudnienia oraz niezadawalający poziom wynagrodzeń to główne przyczyny wyjazdów;
- przywiązanie do nieruchomości, sentyment do rodzinnych stron, zobowiązania rodzinne oraz lokalny patriotyzm – to najsilniejsze przesłanki wiążące z obecnym miejscem zamieszkania.

Kierunki migracyjne mieszkańców okiem pracodawców

- granice powiatowe nie są identyfikowane jako bariera na rynku pracy - pracownicy najemni nie mają trudności z podjęciem zatrudnienia kilkanaście bądź kilkadziesiąt kilometrów od domu;
- wśród ponadlokalnych ośrodków przyciągających pracowników z odległości większych niż kilkanaście kilometrów pracodawcy wymieniają Dębicę, Mielec, Stalową Wolę, Jarosław, Krosno, Sanok i oczywiście niekwestionowanego lidera – Rzeszów;
- codzienne dojazdy pracowników do pobliskich ośrodków pozawojewódzkich dotyczą mieszkańców powiatów dębickiego i mieleckiego do tarnowskich zakładów, mieszkańców Tarnobrzega do Kielc i Sandomierza, z kolei zamieszkali w powiecie lubaczowskim sprzedają swoje kwalifikacje w Zamościu;

- Warszawa była wymieniana jako największy beneficjent odpływu siły roboczej z Podkarpacia – głównie pracowników fizycznych (dominują budowlańcy), na drugim miejscu znalazł się Kraków nie utożsamiany już jednak z migracjami o charakterze robotniczym;
- wyjazdy do USA uważane są za coraz rzadsze i napędzane najczęściej sprowadzaniem członków rodzin lub znajomych przez osoby od lat zakorzenione za oceanem;
- migracje do Anglii i Irlandii oceniane są jako długotrwałe lub permanentne, podczas gdy migracje sezonowe dominują na kierunkach kontynentalnych; wśród kobiet w średnim wieku typowe są tzw. migracje sztafetowe – głównie do krajów śródziemnomorskich.

Konkurencja na lokalnym rynku pracy

- zjawisko emigracji nie jest koniecznie traktowane jako zagrożenie dla lokalnego rynku pracy; co więcej, podnoszony jest jego zbawienny wpływ na obniżenie poziomu bezrobocia;
- dla pracodawców odpływ mieszkańców staje się dokuczliwy, gdy region zaczynają opuszczać osoby wysokowkwalifikowane;
- wobec odpływu pożądanых pracowników, przedsiębiorcy decydują się na wychowywanie własnej kadry specjalistycznej, którą w zamian wiążą z firmą kilkuletnim okresem współpracy;
- od drugiej połowy 2008 roku pracodawcy usilnie zabiegają wyłącznie o kadre z wyższej półki, przy jednoczesnym zaspokojeniu zapotrzebowania na pracowników szeregowych;
- coraz częściej specjaliści stają się przedmiotem konkurencji pomiędzy podkarpackimi pracodawcami – w tym kontekście wymieniani są przede wszystkim lekarze i spawacze.

Zachęty i przywileje pracownicze a pracownicy dojeżdżający do pracy

- katalog zachęt sprowadza się przede wszystkim do propozycji składanych specjalistom oraz kandydatom na stanowiska kierownicze;

- konkurencyjność przedsiębiorstw przekłada się na cztery kategorie korzyści: odpowiednie warunki pracy, wartości ulotne – odwołujące się do etosu przedsiębiorstwa, komfort pracy i możliwość rozwoju oraz twarde oraz namacalne benefity;
- obecnie firmy nie poszukują pracowników, a jeśli zgłaszają takie zapotrzebowanie, to jest ono z łatwością zaspokajane;
- konkurencja w postaci przedsiębiorstw poszukujących podobnie sprofilowanych pracowników jest słaba, a nawet jeżeli występuje, to do pozyskania pracownika nierzadko wystarcza zaspokojenie jego podstawowych oczekiwań – legalność zatrudnienia, regularność wypłat;
- twarde zachęty są stosowane przez podkarpackich pracodawców sporadycznie, nie widzą oni konieczności dodatkowego motywowania pracowników, często uważają taką politykę za ekstrawagancję i relikw przeszłości;
- można wyróżnić dwa typy zachęt: stosowane przez pracodawców selektywnie i „hurtowo”; przekładają się one na 4 typy korzyści płynące dla pracowników: transportowe, organizacyjne, adaptacyjne, finansowe.

Pracownicy miejscowi i osoby dojeżdżające do pracy

- zdaniem pracodawców, udział zamiejscowej załogi w ogóle zatrudnionych systematycznie wzrasta, zjawisko to wyjaśnianie jest na różne sposoby: poprzez wyczerpanie się możliwości rekrutacyjnych na najbliższych położonych terenach, konieczność poszukiwania zatrudnienia poza miejscem zamieszkania ze względu na trudną sytuację na rynku pracy oraz poprzez zmiany świadomościowe dotyczące akceptowalnej odległości pokonywanej w drodze do pracy;
- rozpoznawalne marki mają większy potencjał przyciągania pracowników z większych odległości;
- 60,9% zatrudnionych w badanych firmach przekracza granicę własnej miejscowości by dotrzeć do pracy;
- najbardziej napływowymi powiatami pod względem dojazdów pracowników są powiaty grodzkie: Krosno, Przemyśl, Rzeszów i Tarnobrzeg;

- przedsiębiorstwa zlokalizowane w powiatach kolbuszowskim, strzyżowskim, bieszczadzkim, lubaczowskim i ropczycko-sędziszowskim charakteryzują się wysokim poziomem nasycenia kadry przez mieszkańców tychże jednostek, wynoszącym blisko 95% ogółu zatrudnionych;
- 25% osób zatrudnionych w Tarnobrzegu dojeżdża do pracy spoza województwa podkarpackiego;
- nieco ponad 70% zatrudnionych mieszka w powiecie, w którym zlokalizowana jest jego firma, blisko 4% pracowników badanych przedsiębiorstw pochodzi spoza granic regionu.

Migracja z perspektywy procedur rekrutacyjnych

- aspirującymi o posadę z najbliższych okolic są zazwyczaj przyszli pracownicy fizyczni, słabiej wykształceni, bądź celujący w stanowiska niewymagające specjalistycznej wiedzy czy umiejętności; im wyższa specjalizacja tym więcej kandydatów spoza powiatu a także regionu;
- fakt bycia zatrudnionym poza granicami Polski nie sprawia, że pracownicy tacy są wartościowi, tak długo jak doświadczenie, które tam zdobyli nie jest zgodne z oczekiwanym przez pracodawcę;
- pracodawcy doceniają pewne aspekty wyjazdów zagranicznych pracowników - przyznają, że uczą i rozwijają odmienną od krajowej kulturę pracy oraz relację pracownik-pracodawca;
- oczekiwania finansowe osób powracających zza granicy są często nie do zaakceptowania na regionalnym rynku pracy, co skutkuje tym, że osoby takie po bezowocnym poszukiwaniu zatrudnienia, wracają zagranicę lub obierają kurs na największe ośrodki miejskie w kraju;
- w 2008 roku nasiliło się zjawisko napływu reemigrantów na podkarpacki rynek pracy - przez pracodawców łączone jest ono z początkiem kryzysu gospodarczego.

Aksesja do struktur europejskich i kryzys gospodarczy a zagraniczne migracje pracownicze

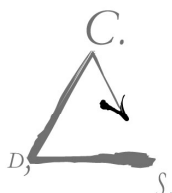
- akcesja do struktur europejskich nie oznaczała fali emigracyjnej prowadzącej do przetrzebienia załóg przedsiębiorstw i konieczności pilnego uzupełniania niedoborów kadrowych. Część pracodawców określa ten okres wręcz jako najlepszy dla podkarpackiego rynku, gdyż oznaczał równowagę między podażą a popytem na pracę, a towarzyszyła mu obniżająca się stopa bezrobocia;
- emigracje w ostatnich latach dotyczyły głównie osób młodych, które wyjeżdżając nie mogły wystawić na próbę swojego pracodawcy, gdyż praca, na którą miały nadzieję na obczyźnie, miała być ich pierwszą. Takie spostrzeżenia korespondują z przeświadczeniem o spontaniczności i niedojrzałości wielu indywidualnych decyzji emigracyjnych z ostatnich lat;
- wzmożone wyjazdy zagraniczne pracowników badanych firm miały głównie charakter sezonowy i nie wiązały się z rozwiązaniem umowy o pracę - odbywały się w ramach bezpłatnych urlopów, nierzadko konsultowanych z własną firmą;
- odpowiedzialność za najbliższych oraz strach przed nieznalezieniem pracy na obczyźnie a także jej nieodzyskaniem w kraju są wystarczającymi barierami, na których pokonanie często nie decydują się pracownicy rozważający wyjazd;
- naturalną konsekwencją zwiększonego popytu na pracę jest obniżenie oczekiwań płacowych kandydatów. Zjawisko to jest wyjątkowo uciążliwe dla powracających zza granicy, których aspiracje są rozbudzone przez wyższe uposażenia, jakie były ich udziałem na obczyźnie.

Idealna lokalizacja przedsiębiorstwa a możliwość zaspokojenia potrzeb kadrowych

- nieco mniej niż połowa badanych zdecydowałaby się – czysto teoretycznie, gdyby nie wiązała się z tym żaden wysiłek organizacyjny - na zmianę lokalizacji swego przedsiębiorstwa;
- wśród terenów, w których upatrywane są większe możliwości rozwoju, wymieniono: Polskę Centralną i Zachodnią oraz Śląsk a także stolice Mazowsza i Małopolski; dodatkowo wspomniano o obszarach specjalnych stref ekonomicznych oraz mieście Rzeszów;
- większość pracodawców optowałaby za utrzymaniem dotychczasowej lokalizacji własnej firmy - jako kluczowy czynnik wskazywany jest dostęp do taniej siły roboczej

oraz bliskość surowców naturalnych, na których opiera się działalność największych pracodawców.

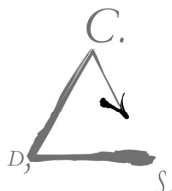
3.6 Księża

Charakterystyka badanych parafii

- w opinii większości badanych podkarpackie parafie systematycznie starzeją się, co jest w głównej mierze spowodowane odpływem młodego pokolenia;
- młodzież wyjeżdża przede wszystkim w celu kontynuowania nauki oraz do pracy zarobkowej za granicę;
- do głównych problemów jakie trapią badane parafie respondenci zaliczyli: bezrobocie – często długotrwałe, drenaż lokalnych społeczności z młodych, zdolnych i ambitnych mieszkańców oraz masowe migracje zagraniczne;
- duchowni są podzieleni w ocenie tendencji zmian liczby ludności na terenie swych parafii – najczęściej spośród badanych zadeklarowało, że nie dostrzega wyraźnych zmian w tym zakresie, niewiele mniej określiło swoją jednostkę jako jednoznacznie odpływową, jedynie czterech badanych zauważyło potencjał wzrostowy;
- badani podkreślają, że pomimo urzędowego zameldowania i figurowania na liście parafian, faktyczna liczba mieszkańców danego probostwa jest znacznie mniejsza.

Ruch migracyjny i prawidłowości nim rządzące

- ruch migracyjny wg badanych to zjawisko przemieszczania się ludności, wyjazdy poza dotychczasową miejscowość, codzienne dojazdy do pracy w pobliżu miejsca stałego pobytu jak i sezonowe, bądź długotrwałe przemieszczenia poza granice kraju;
- widoczne nasilenie ruchu migracyjnego nastąpiło po akcesji Polski do Unii Europejskiej, obecnie tendencja ta ze względu na kryzys gospodarczy wyhamowała. Zmienił się czas wyjazdów, obecnie są one krótsze, niż bezpośrednio po otwarciu granic państw członkowskich UE;
- w parafiach z południowo-wschodnich powiatów Podkarpacia dominuje migracja w skali makro, wraz ze wzrostem urbanizacji badanych jednostek można zauważyć potęgowanie wyjazdów w skali mezo, jedynie w Rzeszowie główny ruch migracyjny odbywa się w skali mikro;
- zdaniem badanych ruch migracyjny intensyfikuje się wraz z nastaniem wiosny, a kumulacja wyjazdów z terenu parafii następuje w sezonie wakacyjnym

- najczęściej wyjeżdżają młodzi ludzie (usamodzielniające się dzieci) bez względu na płeć, wśród wyjazdów parafian między 30-50 rokiem życia nieznaczną przewagę mają mężczyźni, natomiast powyżej 50 roku życia, bezsprzecznie w opinii badanych dominują kobiety;
- zdaniem respondentów, na wyjazd decydują się w głównej mierze osoby pragnące zmienić swe życie na lepsze, podnieść je na wyższy poziom, które dążą do czegoś, a nie uciekają od niedostatków życia na Podkarpaciu;
- dominującym kierunkiem migracji po 2004 roku były Wyspy Brytyjskie (szczególnie wśród młodszego pokolenia), nieco mniejszą popularnością cieszyły się wyjazdy do Niemiec (mężczyźni w średnim wieku) oraz Francji i Włoch (kobiety między 40-50 rokiem życia), znikomy udział obecnie mają wyjazdy do USA, które do niedawna przeważały w podkarpackich parafiach;
- migracja kanałowa jest zjawiskiem zauważalnym przez badanych, identyfikowana jest przede wszystkim z wyjazdami kobiet z Podkarpacia do Włoch, a także ruchem migracyjnym młodzieży na Wyspy Brytyjskie.

Migracja jako zjawisko społeczne

- w odczuciu badanych migracja jako zjawisko społeczne przynosi zarówno pozytywne jak i negatywne skutki;
- dominuje sceptyczny stosunek do ruchu migracyjnego;
- respondenci zarysowali obraz migracji w 3 zasadniczych aspektach: religijnym, rodzinnym i społecznym, na które to omawiane zjawisko może wpływać w sposób korzystny lub niekorzystny (patrz poniższe zestawienie).

Migracja jako zjawisko społeczne

Aspekt	Religijny	Rodzinny	Społeczny/publiczny
Wpływ			
Negatywny	<ul style="list-style-type: none"> • Laicyzacja życia parafian pod wpływem zachodniej kultury; • Osłabienie więzi z 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbicie rodzin skutkujące zdradami, rozwodami, podwójnym życiem; • Zjawisko 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenia się lokalnych społeczności (wyjeżdżają młodzi); • drenaż rynków pracy

	<p>parafią;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odejście od tradycji życia religijnego (obchodzenie świąt, niedzielna msza, zachowywanie postów). 	<p>eurosieroctwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozostawienie bez opieki i wsparcia osamotnionych rodziców i dziadków; • Mieszkanie na tzw. 'kocią łapę'. 	<p>z lokalnych fachowców.</p>
Pozytywny	<ul style="list-style-type: none"> • szansa na nową ewangelizację i promocję wiary. 	<ul style="list-style-type: none"> • szansa na wyjście z biedy i poprawę statusu materialnego; • w wyniku tęsknoty wzmocnienie relacji rodzinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • poznawanie świata i języków obcych; • adopcja zachodnich standardów życia społecznego; • aktywizacja zawodowa, niwelacja skali bezrobocia.

Czynniki przyciągające i wypychające ludność z parafii

- badani wśród ewentualnych wabików przyciągających do podkarpackich parafii wskazali m.in. walory przyrodnicze, gwarancje spokojnej egzystencji, stosunkowo niedrogie działki budowlane;
- praktycznie wszyscy duchowni wskazali kwestie bezrobocia jako główny powód wyjazdów mieszkańców z podkarpackich parafii;
- dostrzeżono potencjał tkwiący w Rzeszowie, jako stolicy regionu, która nadzwyczaj pozytywnie wyróżnia się na tle badanych parafii. Często utyskiwano, że takie miasta jak Sanok, Przemyśl, Przeworsk czy Stalowa Wola przeżywają stagnację gospodarczą podczas, gdy w Rzeszowie cały czas coś się dzieje, ruszają nowe inwestycje generujące miejsca pracy, co skutkuje niejednokrotnie przeprowadzką właśnie do tego miasta;
- drugim istotnym bodźcem, który przebijał się z wypowiedzi lokalnych duszpasterzy i równocześnie potęgował ruch migracyjny, jest pogoń coraz większego grona młodych ludzi za wyższym wykształceniem i chęć usamodzielnienia się. W odczuciu podkarpackiej młodzieży plany te mogą się zrealizować w pełni, jedynie poza granicami rodzimej parafii. Stąd decyzje o wyjeździe na studia, często nieodłącznie związane są z definitywnym opuszczeniem dotychczasowego miejsca zamieszkania,

jako mało perspektywicznego i nie stanowiącego realnej alternatywy dla Krakowa, Warszawy czy choćby wspomnianego i chwalonego Rzeszowa.

Motywy wyjazdów podkarpackich parafian

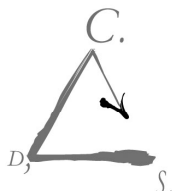
- w opinii badanych motyw zawodowy/zarobkowy ma kluczowe znaczenie, kierują się nim przede wszystkim ludzie młodzi, bez zobowiązań rodzinnych, szukający perspektyw rozwoju poza dotychczasowym miejscem zamieszkania. Są to niewątpliwie osoby mobilne, mające jasno określone cele, odważne i zdeterminowane, by się samorealizować;
- wśród podejmujących wyzwanie emigracyjnej tułaczki dominują ludzie młodzi, ciekawi świata i w świecie obcy. Dla nich Podkarpacie nie jest już atrakcyjnym miejscem do życia, nie zaspokaja ich aspiracji, ani nie jest w stanie sprostać ich oczekiwaniom. Stąd istotne znaczenie w tej grupie motywu cywilizacyjnego/praktycznego;
- wyjazd na studia poza miejsce zamieszkania oznacza zdaniem badanych, że Podkarpacie nie odpowiada na oczekiwania i potrzeby młodego pokolenia w sferze edukacji, nie mówiąc o tak istotnych kwestiach jak dostęp do kultury, rozrywki, czy innych form aktywności społecznej;
- migracja motywowana czynnikami edukacyjnymi wynika w głównej mierze z wąskiego zakresu kierunków do wyboru dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz z powszechnego przekonania o niższości podkarpackich uczelni wobec ośrodków akademickich spoza województwa;
- motywy osobiste i rodzinne zostały uznane za marginalne i najmniej wpływające na skalę ruchu migracyjnego;

Posługa duszpasterska a zjawisko migracji

- duchowni wiedzą na temat migracji swych parafian pozyskują podczas wizyt duszpasterskich, indywidualnych rozmów z wiernymi a także w trakcie przygotowań do sakramentów;

- nie ma odgórnej instrukcji nakazującej gromadzenie zebranych w ten sposób danych, badani wg własnych potrzeb archiwizują ewentualne informacje przydatne w pracy duszpasterskiej.;
- księża przyznają, że informacje o ruchu migracyjnym mogą mieć znaczenie, dla duchowieństwa, które mogłoby na ich podstawie podejmować odpowiednie środki, by zapewnić emigrantom dostęp do aktywnego życia religijnego poza dotychczasową parafią.

IV. POMYSŁ NA WIZUALIZACJĘ

W ramach projektu „Trajektorie migracyjne województwa podkarpackiego” (TMWP), już za 4 miesiące powstanie narzędzie informatyczne przedstawiające w formie animacji najciekawsze i najważniejsze wyniki. Za pomocą wizualizacji planujemy zobrazować około 50 wybranych zjawisk migracyjnych dotyczących wielu różnych grup społecznych.

Już dziś prezentujemy Państwu pierwsze owoce pracy nad narzędziem informatycznym – 3 screeny z prowadzonych prac graficznych.

W październiku br. gotowe narzędzie zaprezentujemy podczas konferencji podsumowującej projekt **TMWP**. Już dziś serdecznie zapraszamy do udziału w tym multimedialnym przedsięwzięciu.

Informacje:
Pomorskie
%: 3,585657

